

TŠHATHA YA DITOKELO TŠA BALWETŠI

Ke mengwagosome ye mentši kudu yeo bontši bja badudi ba Afrika Borwa bo ile bja itemogela e ka ba go ganetša goba kgatako ya ditokelo tša botho tša motheo, go karetšwa le tokelo ya ditirelo tša tlhokomelo ya maphelo. Go netefatša gore go fihlelwe ditirelo tša tlhokomelo ya maphelo bjalo ka ge go tiišeditšwe Molatheong wa Repablik ya Afrika Borwa (Molao wa 108 wa 1996), Kgoro ya Maphelo e ineeetše mo go bolokeng, go tšwetšapele le go šireletša tokelo ye gomme e dirile kgoletšo ya TŠHATE YA DITOKELO TŠA BALWETŠI ye e lego maemo a a tlwaelegilego a go fihlelala go phethagala ga tokelo ye. Tšhata ye e laolwa ke ditlhagišo tša molao ofe goba ofe wo o šomišwago Ripabliking ya Afrika Borwa le ka mekgwa ya ditšelete tša naga.

TIKOLOGO YE KAONE LE YE E BOLOKEGILEGO

Motho yo mongwe le yo mongwe o na le tokelo ya tikologo ye kaone le ye e bolokegilego yeo e tlago kgonthiša bophelo bja gagwe bja mmele le monagano goba bophelo bja gagwe bjo kaone, go akaretšwa le kabu ye e lekanego ya meetse, tlhwekišo le go lahla matlakala gammogo le tshireletšo ya mehuta ka moka ya dikotsi tša tikologo, tše bjalo ka tšilafatšo, maemo a fase a tlhago goba phetetšo.

GO BA LE SEABE MO GO TŠEENG SEPHETHO

Moagi yo mongwe le yo mongwe o na le tokelo ya go ba le seabe tlhabollong ya melaotshepetšo ya maphelo gomme mongwe le mongwe o na le tokelo ya go ba le seabe ge go tšewa sephetho ka ditaba tše di amanago le bophelo bja gagwe

PHIHELELO YA TLHOKOMELO YA MAPHELO

Motho yo mongwe le yo mongwe o na le tokelo ya go fihlelala ditirelo tša tlhokomelo ya maphelo tše di akaretšago:

- i. go amogela tlhokomelo ya tšhoganetšo ka nako lefelong la tlhokomelo ya maphelo lefe goba lefe leo le butšwego go sa šetše gore motho a ka lefa goba aowa;
- ii. kalafo le phodišo yeo e swanetšego go dirwa ke molwetši gore a kwešiše kalafo ye bjalo goba phodišo le ditlamorago tša tšona;
- iii. monyetla wa dihlakwa tše di kgethegilego wa masea ao a sa tšwago belegwa, bana, basadi ba ba imilego, batšofe, batho ba ba golofetšego, balwetši bao ba lego dihlabing, batho bao ba phelago le balwetši ba phamokate e lego HIV goba AIDS;
- iv. go eletša ka ntle le kgethollo, kgatelelo goba dikgaruru ka ditaba tše bjalo ka maphelo a pelego, kankere goba phamokate (HIV/AIDS);
- v. tlhokomelo ya go okobatša maikutlo e a kgonagala le go kgontšha bolwetšing bja go se alafege goba go lwalela go hlokofala;
- vi. maemo a kaone a baabi ba tlhokomelo ya maphelo ao a bontšhang tlhompho, seriti sa motho, bopelotelele, kwelobohloko le kgotlelano; le
- vii. tshedimošo ya maphelo ye e akaretšago go ba gona ga ditirelo tša maphelo le tšhomiošo ye kaone ya ditirelo tše gomme tshedimošo ye bjalo e tla ngwalwa ka polelo yeo molwetši a e kwešišago.

TSEBO YA INŠORENSE YA MOTHO YA MAPHELO/ SEKIMI SA THUŠO YA KALAFO

Leloko la inšorense ya maphelo goba sekimi sa thušo ya kalafo le na le tokelo ya go tsebišwa ka inšorense goba sekimi sa ya thušo ya kalafo le go botšiša ge go hlokagala diphetho tša inšorense ya maphelo ye bjalo goba sekimi ya thušo ya kalafo ye e amanago le leloko.

KGETHO YA DITIRIŠO TŠA KALAFO

Motho yo mongwe le yo mongwe o na le tokelo ya go kgetha thušo ya tlhokomelo ya maphelo ye itšego goba tirelo ya tlhokomelo ya maphelo ye itšego ya maphelo yeo e abjago e lego gore kgetho yeo ga e na go ba ganana le maemo a taba ye e amanago le didirišwa goba dithušong tša tlhokomelo ya maphelo le kgetho ya ditirelo tše di amanago le ditlhahli

tša kabo ya tirelo ye e laeditšwego.

GO ALAFIWA KE MOABATLHOKOMELO YA MAPHELO YO A TSEBAGALAGO

Motho yo mongwe le yo mongwe o na le tokelo ya go tseba motho yo a mo abelago tlhokomelo ya maphelo gomme a thušwe ke baabi ba tlhokomelo ya maphelo bao ba laeditšwego gabotse.

SEPHIRI LE LEKUNUTU

Tshedimošo ye e amanago le bophelo bja motho, go akaretšwa le tshedimošo ye e amanago le kalafo e ka utullwa fela ka tumelelo ka tsebo ya motho yoo, ntle le ge e hlokwa go ya ka molao ofe goba ofe fela goba ka taelo ya kgorotsheko.

TUMELELELO KA TSEBO

Motho yo mongwe le yo mongwe o na le tokelo ya go fiwa tshedimošo ye e feleletšego ye e nepagetšego ka sebopego sa go lwala ga gagwe, mekgwa ya go hlalhlojwa, tšišinyo ya kalafo le ditshenyagalelo tše di ka bago gona gore motho a tle kgone go tšea sephetho seo se tlago amana le a mangwe a mabaka a.

GO GANA KALAFO

Motho a ka gana kalafo gomme go gana goo e ka ba ka go bolela goba ka go ngwala ntle le ge e le gore go gana goo ga go bakele batho ba bangwe kotsi.

GO ROMELWA GO MOTHO YO MONGWE

Motho yo mong le yo mongwe o na le tokelo ya go romelwa go yo mongwe gore a mo eletša ka kgopelo ya moabatlhokomelo ya maphelo wa kgetho ya gagwe.

TŠWELOPELE YA TLHOKOMELO

Ga go na motho ya ka lahlwago ke mošomi wa porofešene wa tlhokomelo ya maphelo yoo a thomilego ka go hlokomela maphelo a gagwe.

NGONGOREGA KA DITIRELO TŠA MAPHELO

Motho yo mongwe le yo mongwe a ka ngongorega ka ditirelo tša tlhokomelo ya maphelo le go dira gore tle go nyakišišwe ka dingongorego tše bjalo gomme go amogelwe karabo e feleletšego ya nyakišišo ye bjalo.

- Molwetši goba modirelwya mongwe le yo mongwe o na le maikarabelo a a latelag
- Go eletša baabi ba tlhokomelo ya maphelo ka ditakatšo tša lehu la gagwe.
 - Go kgotsofatša dinyakwa tše di laeditšwego tša kalafa goba ditshepedišo tša phekolo.
 - Go botšiša ka ditshenyagalelo tše di amanago le kalafo le/goba tša go lokišetša go dira gore maemo a tefo a be kaone .
 - Go boloka direkoto tša tlhokomelo ya maphelo tše a nago le tšona.
 - Go hlokomela bophelo bja gagwe.
 - Go hlokomela le go šireletša tikologo.
 - Go hlompha ditokelo tša balwetši ba bangwe le baabi ba ditirelo tša maphelo.
 - Go šomiša tshepedišo ya tlhokomelo ya maphelo ka gabotse gomme o sa e šomiše gampe.
 - Go tseba ditirelo tša gagwe tša selegae le gore di thuša ka eng.
 - Go abela baabi ba tlhokomelo ya maphelo tshedimošo ya maleba ugape ye e nepagetšego ya tlhahlobo, phekolo, maemo a kaone goba ka maikemišetšo a go eletša.